

ORANJE-BULLETIN No. 11

Gemeenschappelijk Orgaan van de samenwerkende illegale organisaties en de illegale pers.

De bevrijding van Nederland begonnen!

Het groote nieuws. Op Zondag 17 September in de middaguren zijn sterke afdeelingen van het eerste Geallieerde luchtlandingsleger, waaronder Nederlandsche commando's, geland op Nederlandsch gebied. Tegelijkertijd heeft, naar wordt gemeld, een deel van het Tweede Engelsche tankleger vanuit Noord-België een offensief Noordwaarts ingezet.

In een beschouwing van Radio-Oranje (17 Sept. 20.15 u.) werd opgemerkt, dat luchtlandingen zeer kwetsbare en gedurfd operaties zijn. Daarom zal van Geallieerde zijde vooreerst weinig officieel nieuws worden gegeven over de positie en de vorderingen van de Geallieerde legerafdeelingen. Met het oog op de ravitaillering is het noodig, dat voorshands het stilzwijgen over de operaties wordt bewaard. Het beeld, dat de vijand zich van de gebeurtenissen vormt, behoeft daarom niet volledig te zijn. Dit dient men wel te bedenken, wanneer thans van Duitsche zijde wordt gemeld, dat er landingen hebben plaats gehad bij Tilburg, Eindhoven en Nijmegen; bij laatstgenoemde stad zouden volgens de Duitschers ook landingen ten Noorden van den Rijn zijn geschied.

Zoolang van Geallieerde zijde commentaren ontbreken, zullen wij dus voorzichtig moeten zijn met onze conclusies.

Een correspondent van de B. B. C. meldt, dat de vijand bij de landingsplaatsen hevigen tegenstand bood. De troepen kwamen echter goed aan land; in keurige rijen stonden de zweefvliegtuigen op den grond, hetgeen er op wees, dat de landingen zonder groote moeilijkheden hebben plaats gehad. Intusschen stelden Typhoons de vijandelijke kanonnen buiten gevecht. Aan de landingen was een groote Geallieerde luchtactiviteit voorafgegaan. De Luftwaffe schitterde door afwezigheid, doch het vuur van het luchtafweergeschut was hevig. In de uitzending van 17 September te 23.45 uur werd nader medegedeeld, dat de landingen plaats hadden om 12 uur tusschen het gebied van de groote rivieren. Meer dan 1000 zweefvliegtuigen, gedekt door zeer talijke jagers (w.o. Nederlandsche), namen er aan deel. De landingen zijn goed geslaagd, hoewel de Duitsche tegenstand hier en daar sterk was.

Instructie aan de bevolking en aan de binnenlandsche strijdkrachten.

Een zegsman van het Geallieerde Hoofdkwartier heeft op 17 September een boodschap gericht tot de bevolking van Nederland, waarin o.m. wordt gezegd, dat het langverbeide oogenblik der bevrijding thans is aangebroken.

Op de gehoorzaamheid van de bevolking aan de gegeven instructies wordt gerekend, daar volledige medewerking onontbeerlijk is voor het welslagen van de operaties.

Aan de binnenlandsche strijdkrachten werden de volgende orders gegeven:

1. de operaties van de binnenlandsche strijdkrachten moeten worden gevoerd in overeenstemming met het oorlogsrecht.

2. de bevelen van Prins Bernhard als Opperbevelhebber van de binnenlandsche strijdkrachten, alsmede de bevelen van de plaatselijke bevelhebbers moeten nauwkeurig worden gevolgd. Eigenmachtige gewelddaden moeten achterwege blijven.

3. Fabrieken, mijnen en andere industrieële installaties, alsmede voorraden van benzine, olie en smeerolie moeten in bescherming worden genomen en voor vernietiging worden behoed, daar deze voor de Nederlandsche strijdkrachten en hun bondgenooten noodig zullen zijn.

4. Zoodra contact met de Geallieerde troepen is verkregen, moeten deze steun worden verleend, hun bevelen moeten worden opgevolgd.

5. Wanneer een gebied is bevrijd, moeten de binnenlandsche strijdkrachten helpen bij het handhaven van orde en rust.

Aan de bevolking **ten Zuiden van Lek en Rijn** werd order gegeven, niet te probeeren tot een algemeene opstand te komen, rustig te blijven, de binnenlandsche strijdkrachten hulp te verleenen door het verschaffen van onderdak, het geven van inlichtingen, enz. Verder moet onderdak worden verleend aan Nederlanders, die belangrijke posten hebben bekleed en die thans moeten onderduiken om te voorkomen, dat zij worden gevangen genomen en gedood.

De bevolking moet plaatsen, waar gevochten wordt verlaten, ook moet zij zich verre houden van belangrijke wegen en van troepenconcentraties.

Tot de bevolking **ten Noorden van Rijn en Lek** werd gezegd, dat voor

haar de tijd om te handelen nog niet is gekomen, deze tijd zal echter spoedig komen. Zoodra het zoo ver is, zullen instructies worden verstrekt. Tot nader order moet men echter absoluut rustig blijven en zich van alle acties of demonstraties onthouden. De bevolking van geheel Nederland wordt aangespoord, zooveel mogelijk naar de radio-uitzendingen van de B.B.C. en van de Amerikaansche radio te luisteren en aandachtig kennis te nemen van de vlugschriften, die door de Geallieerde vliegtuigen zullen worden uitgestrooid. De boodschap sloot met de woorden:
Als allen hun aandeel op zich nemen, zal de bevrijding van Nederland in korten tijd kunnen worden volbracht.

Oproep van H.M. Regeering aan de Nederlandsche Spoorwegen.

De Regeering acht thans het oogenblik gekomen om order te geven tot algemeene staking van het spoorwégpersoneel. De Regeering is ervan doordrongen, dat zij hiermede een groote verantwoordelijkheid op zich neemt, doch de militaire belangen, welke op het spel staan, zijn van zoodanig gewicht, dat niet langer kan worden gewacht. Het gaat er thans om, het vijandelijk vervoer en de troepenconcentraties zooveel mogelijk te beletten. De uitvoering van dit bevel wordt overgelaten aan het beleid van het spoorwégpersoneel.

Mededeeling van H.M. Regeering. (Radio-Oranje 17 Sept. 20.15 uur).

De Regeering is op de hoogte van den toestand in het binnenland, zooals deze zich in de laatste dagen heeft ontwikkeld. De noodige maatregelen om hierin te voorzien zijn door haar beraamd. De Regeering spreekt de hoop uit, zoo spoedig mogelijk in Nederland te kunnen terugkeeren.

Raadgevingen aan de burgerij.

In de instructie van den Geallieerden Opperbevelhebber, welke in dit blad is opgenomen, kunt gij lezen, wat thans uw plicht is. Houdt u rustig! **Provoceert de Duitschers op geen enkele wijze!** Gedraagt u waardig en beheerscht. Geeft den vijand toch vooral geen enkele aanleiding om op de valreep nog tot gruweldaden over te gaan! Luistert zooveel gij kunt naar Radio-Oranje en de andere Nederlandsche uitzendingen uit Londen. Via de radio zullen u verdere instructies bereiken, als het uir daar is.

Laat ieder, die niet noodzakelijk op straat moet zijn, thuis blijven. Gij hebt in de nazi-kranten kunnen lezen, dat Rauter last heeft gegeven, mannen van 16 tot 50 jaar, die zich op straten en pleinen bevinden „kennelijk niets om handen hebben”, en loopen „lanterfanten en omlummelen” op te pakken. Begrijpt goed, dat dit een vrijbrief beteekent voor een algemeene menschenjacht. Vertoon u dus niet méér op straat dan noodig is!

En tenslotte: als ons binnenkort het groote geluk beschoren zal zijn, dat H.M. de Koningin en Haar Regeering naar Nederland terugkeeren, moeten wij kinderen in staat zijn het eerste en zesde couplet van ons Wilhelmus te zingen. Leert hun dat, als zij het nog niet kennen. Zie hier de oorspronkelijke tekst:

Wilhelmus van Nassouwe
Ben ick van Duytschen bloet,
Den Vaderlant ghetrouwe.
Blijf ick tot in den doet:
Een Prince van Oraengien
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengien
Heb ik altijd gheetert.

Mijn Schilt en de betrouwen
Sijt ghy, O Godt mijn Heer,
Op u soo wil ick bouwen
Verlaet my nimmermeer:
Dat ick doch vroom mach blijven
U dienaar taller stondt,
Die Tyranny verdrijven,
Die my mijn hert doorwondt.

Dringende waarschuwing tegen de S. D.

Op 15 September te 20.15 uur werd door Radio-Oranje de volgende waarschuwing doorgegeven:
Belangrijke versterkingen van den Sicherheitsdienst zijn in Nederland aangekomen. Ondergrondse groepen in Nederland worden hierbij gewaarschuwd op hun hoede te zijn.

MAASTRICHT BEVRIJD.

Met diepe ontroering zullen alle Nederlanders in de middaguren van 15 September het vreugdevolle bericht hebben vernomen, dat Maastricht door de Amerikanen is bevrijd. Aan het verslag, dat Robert Kiek, de oorlogscorrespondent van het A.N.P., vanuit Brussel via Radio-Oranje uitgebracht, en dat in de avonduitzetting van dien datum werd doorgegeven, ontleenen wij de volgende bijzonderheden:

De Amerikanen zijn door de Maastrichtenaren ontvangen met een enthousiasme, dat, zooals Kiek het geestig uitdrukte, slechts met de cliché's van de vóór-oorlogsche journalistiek — die wij immers al vier jaren moesten missen — bij benadering kan worden beschreven! Maastricht was één Oranjezee. Alle vlaggen hingen uit. Meisjes droegen Oranje rokken (die dus allang klaar gelegen moeten hebben!), mannen oranje sjerpen, jongens hun padvinderskleeding, Graalmeisjes haar uniformen, marechassees hun goede oude uniformen met de witte tressen, militairen eveneens hun oude militaire kleeding. Op het Vrijthof bevond zich een enorme menigte, die niet moede werd te juichen en „Leve Willemien!” te roepen.

Robert Kiek en zijn metgezel, luitenant H. W. Snoek uit Amersfoort, die dienst doet in de Brigade Irene, waren als eerste Nederlanders in geallieerde uniformen al spoedig het middelpunt van de groote menigte, die hen enthousiast verwelkomde en overstelpde met vragen. Vóór alles werd gevraagd naar H.M. de Koningin. Kiek moest vertellen, hoe het H.M. ging en of Zij bij Haar terugkomst wel het eerst die steden zou bezoeken, die het eerst waren bevrijd! Groote belangstelling bestond uiteraard voor de Brigade Irene. Kiek beschreef den strijd in de Helleboek, bij Bourg Léopold en elders. Toen hij een uiteenzetting gaf van de voortreffelijke bewapening en den niet-minder voortreffelijken strijdgeest van de Brigade, steeg een daverend gejuich op. Het is duidelijk, aldus Kiek, dat nog nimmer de Nederlandsche soldaat zoo populair is geweest als thans de strijders van de Brigade Irene! Van alle kanten werd aan Kiek gevraagd, op welke wijze de bevolking jegens H.M. de Koningin uiting kon geven aan haar dankbaarheid en vreugde. Na eenig overleg zond Kiek aan H.M. een telegram namens de bevolking van Maastricht en Eijsden. Ook werd een telegram van dank gericht aan President Roosevelt.

Met de strijders van het binnenlandsche front heeft Kiek eveneens gesproken, doch om begrijpelijke redenen kon hij hieromtrent weinig mededeelen. Hij was vol bewondering voor hun heldenstrijd en vermeldde met name één illegale werker uit Eijsden, die sedert het begin van de bezetting nimmer een uitzending uit Londen had overgeslagen, de berichten had vermenigvuldigd en verspreid, onderduikers had geholpen en Engelsche piloten had geherbergd.

In het gemeentehuis te Eijsden en op het politiebureau te Maastricht zijn inmiddels de eerste ladingen N.S.B.'ers achter de tralies gezet. Het spreekt vanzelf, merkte Kiek ironisch op, dat alle mannen beweren, slechts in de N.S.B. te zijn gegaan om voor de ondergrondse beweging te kunnen spionneeren, en dat de vrouwen — die kaal geschoren waren, behoudens de swastika, die het hoofd van sommigen harer sierde! — jammerden, dat zij toch heusch nooit een Duitscher in huis gehad hadden! Deze lieden kunnen intusschen van geluk spreken, dat zij het leven er af gebracht hebben. Van een bijtjesdag is gelukkig geen sprake geweest, aldus Kiek, hoogstens zijn enkele N.S.B.'ers op hun tocht naar het bureau „licht beschadigd”, in den vorm van blauwe plekken! Natuurlijk hadden de „leiders” tijdig het hazepad gekozen en hun kameraden smadelijk in de steek gelaten. Zoo was de N.S.B. burgemeester van Maastricht, Peters, bijgenaamd „Slappe Louike”, reeds tien dagen tevoren vertrokken.

De orde in Maastricht is geen oogenblik in gevaar geweest. Reeds zijn besprekingen gaande om het burgerlijk bestuur te herstellen. De oud-burgemeester, Jhr. Mr. W. Michiels van Kessenich, die in 1941 om principiele redenen ontslag had genomen, is aangezocht weder in functie te treden. Er verschijnt reeds een krant in Maastricht, onder den titel „Mededeelingen”. Deze krant wordt gedrukt op de persen van een orgaan, dat ingevolge de Regeeringsinstructie inzake de pers is verboden.

Kiek vermeldde nog, dat de Geallieerden grooten steun hebben ontvangen van onzen oud-Minister, Prof. Dr. Ir. A. C. J. H. Gelissen, die tijdens de bezetting belangrijke apparaten had doen begraven en deze ter beschikking van de autoriteiten heeft gesteld.

In het straatbeeld van Maastricht, zeide Kiek tenslotte, mist men de mannen in de bloei van hun leven. Men ziet vrijwel geen 20—40 jarigen. Het enthousiasme van de jongeren had hem echter zeer getroffen. Zij willen allen iets doen en liefst onmiddellijk dienst nemen in de Brigade Irene, en zoo spoedig mogelijk vechten tegen Japan!

Aan het einde van de uitzending werd het volgende telegram voorgelezen, dat namens H.M. de Koningin aan de bevolking van Eijsden en Maastricht is gezonden als antwoord op het bovenstaande telegram aan H.M.:

Koningin zeer erkentelijk voor de boodschap van Maastricht en Eijsden en wenscht de eerste twee gemeenten, die van het juk van den overweldiger bevrijd zijn, van harte geluk en deelt hun vreugde van heeler harte.

Van Alkmaar begon de victorie, van Maastricht begint de bevrijding!!

Mededeeling van Minister President Prof. Mr. P. S. Gerbrandy namens den volledigen Ministerraad. (Radio-Oranje 16 September 13 uur)

Bevrijd Maastricht, bevrijd Eijsden!

Mede uit naam van al mijn Ambtgenooten richt ik tot u een woord van gelukwensch en van Vaderlandsche vreugde. Welk een dag moet het voor u geweest zijn, toen de gehate dwingeland eindelijk de biezen pakte, de N.S.B.-ers, die u zoo lang gesard hebben, achter slot en grendel werden gezet en gij de geallieerde troepen zaagt binnentrekken!

Wij weten, dat uw vreugde niet onvermengd kan zijn, en dat veel leed uw deel is geweest, maar ook, dat voor u het licht der vrijheid is opgegaan en dat gij thans de handen ineen kunt slaan om een aanvang te maken met den wederopbouw.

Wij hopen spoedig in uw midden terug te keeren. Volgt intusschen de instructies, welke het Militair gezag en de burgerlijke overheid u geven.

Moge uw bevrijding spoedig gevolgd worden door de vrijmaking van de rest van ons land.

Leve het Vaderland!

Leve de Koningin!

Leve het Koninkrijk!

Hoofdinhoud van de toespraak van den Minister van Binnenlandsche Zaken, Mr. J. A. W. Burger, tot den Burgemeester van Maastricht,

Jhr. Mr. W. Michiels van Kessenich (Radio-Oranje 16 Sept. 13 uur).

Mijnheer de Burgemeester!

Het vervult mij met groote vreugde, dat gij bij de bevrijding van Maastricht weder in functie kunt treden. Want Uw terugkeer is één van de instructies, door mij aan het Militair gezag verstrekt. Uw stad is de eerste, die de vreugde der vrijheid smaken mag. Ten volle deelen wij in uw vreugde en die van uw toegewijde burgerij.

Ik verzoek u de leiding weder in handen te willen nemen en ik begrijp, dat vele vragen bij u zullen rijzen. Voorzover de noodige bevelen u nog niet hebben bereikt, hetzij mijnerzijds, hetzij via het Militair gezag, kunt u deze zeer binnenkort tegemoet zien. Voor zooveel mogelijk, verwijs ik u naar de Regeeringsinstructie van 6 September (opgenomen in Oranje-Bulletin No. 8, Red) en ik draag u op in de geest van deze instructies te handelen. Uiteraard dragen de daarin gegeven voorschriften slechts een voorloopig karakter en zijn deze vatbaar voor wijziging, doch de algemeene richting van het beleid wordt er in aangegeven.

De N.S.B. Commissaris der provincie en de N.S.B. Burgemeester zijn krachtens het Zuiveringsbesluit met ingang van 13 September ontslagen, met alle gevolgen van dien.

Ik verzoek u mijn gelukwensen eveneens te willen overbrengen aan de gemeente Eijsden. De vereniging van Eijsden met Mersch blijft voorloopig gehandhaafd.

Ik moge voorts in het bijzonder uw aandacht vragen voor de pers.

De Regeeringsinstructie van 8 September 1944 inzake de pers (opgenomen in Oranje-Bulletin No 8 Red.) is u bekend. Ongetwijfeld zullen belanghebbenden trachten het daarheen te leiden, dat d.t door H.M. de Koningin bekrachtigd Besluit wordt toegepast op een wijze, welke in een voor hen gunstigen zin is beïnvloed. Dit mag niet gebeuren. Er verschijnt geen krant tenzij deze door mij dan wel door het Militair Gezag voorloopig is gesanctionneerd. Het voor zulk een orgaan benodigde materiaal kan onmiddellijk gevorderd worden. Voor de zuivering van de Pers is een Commissie van 7 personen ingesteld. De namen van deze personen zijn mij bekend, doch ik kan deze om redenen van veiligheid niet noemen. Ik ben echter overtuigd, dat de Nederlandsche bevolking straks zal oordeelen, dat deze mensen in alle opzichten gerechtigd zijn een oordeel over de pers uit te spreken. Directeuren en journalisten zijn in deze Commissie opgenomen, echter niet in deze hoedanigheid, doch als vrije Nederlanders. In overeenstemming met de persvrijheid zal deze Commissie zooveel mogelijk onafhankelijk van de Regeering zijn. Mijnheer de Burgemeester! Maastricht zal deze dagen weten te beleven op een wijze, dit historisch oogenblik waardig.

Wij weten ons één met u. Tot spoedig!

GREPEN UIT HET NIEUWS.

Tusschen 8 en 13 September heeft de Geallieerde luchtmacht 21000 ton bommen op Duitschland geworpen.

Voor het eerst sedert 1942 is de verbinding te land tusschen Britsch-Indië en China hersteld.

De Engelsche minister van Reconstructie, Lord Woolton, heeft medegedeeld, dat gedurende den oorlog in Londen 107.000 woningen zwaar zijn beschadigd.

Het 7e Amerikaansche leger, dat uit Zuid-Frankrijk naar het Noorden is getrokken, is onder het opperbevel van Generaal Eisenhower gesteld. Alle Geallieerde strijdkrachten i.h. Westen zijn thans onder zijn commando vereenigd.